

Bediüzzaman'a Göre İttihâd-ı İslâm ve Önündeki Engeller

How Bediuzzaman Said Nursî's Discusses
The Islamic Unity (İttihad-i İslam) And
Barriers-to-Acquiring It

Dr. Cafer KAYSİCİ

Özet

Risale-i Nur müellifi Bediüzzaman Said Nursî'nin bütün ömrü boyunca kendisine hedef olarak seçtiği hususlardan biri İttihad-ı İslâm'dır. Bu çalışmamızın genelinde Bediüzzaman Said Nursî'nin eserlerinden yola çıkarak İttihad-ı İslâm'ın önemini, gerekliliğini ve hem İslam âleminin hem de insanlığın selametinin ancak İttihad-ı İslam ile mümkün olacağını ifade etmeye çalıştık. Yine bu çalışmamızda "Her şey zıddıyla bilinir" kaidesini esas tutarak, İttihad-ı İslâm'ın en önemli manilerinin başında gelen menfi milliyet anlayışını da geniş bir şekilde ele aldık.

Anahtar Kelimeler: *İslam Kardeşliği, İttihad-ı İslam, Milliyetçilik, Menfi milliyet, Müsbet milliyet, Uhuwvet, Muhabbet, Eğitim*

Summary

One of the things that Bediuzzaman Said Nursî, the author of Risale-i Nur, chosed as his goal throughout his life is the Islamic Unity (İttihad-ı İslam). Through the works of Bediuzzaman Said Nursî in the whole of this study; we have tried to express the importance and necessity of İttihad-i İslam and also tried to demonstrate the salvation of both humanity and the Islamic world depends on it. And also, in this study, by keeping the principle "Everything can be known by its opposite", we have discussed the concept of "Nationalism" as one of the most important handicaps of Islamic Unity

Keywords: *Islamic Brotherhood, Islamic Unity, Nationalism, Detrimental nationalism, Helpful nationalism, Brotherhood, Love, Education.*

Said Nursî'ye göre, vicdanın ziyası din ilimleri, aklın ışığı ise fen ilimleridir. İkisinin bir araya gelmesiyle hakikat görünür ve bu iki kanat ile talebenin gayreti uçuşa geçer. Ayrıldıkları zaman ise birincisinde taassup, ikincisinde ise hile ve şüphe doğar.

Giriş

Risale-i Nur müellifi Bediüzzaman Said Nursî bütün ömrü boyunca kendisine hedef olarak seçtiği yolda yürüyerek müspet hareket çizgisi içerisinde, İslam'ın aslı ruhunu incitmeden, muktezâ-yı hale mutabık (zamanın gereğine uygun) bir tarzda İslam'ın hakikatleri için cehd ve gayret göstermiştir.

Said Nursî'nin hayatının gayesi hâline gelmiş olan hedeflerinin bazıları şunlardır.

1. Kur'ân hakikatlerinin tüm dünyaya hâkim olması

Nitekim O, "Kur'ân'ın sönmez ve söndürülmez bir nûr olduğunu bütün dünyaya göstereceğim."^[1] diyerek hedef belirtmiş ve te'lif ettiği eserlerle elde ettiği neticelerle bunu ispat etmiştir.

2. İman Hizmeti

Ona göre, kâinatta en yüksek hakikat iman olup,^[2] bir adamı sultan yapmak, on neferi paşa yapmaktan ne kadar yüksekse, bir adamın imanını kurtarmak, on adamı veli yapmaktan daha sevaplı bir hizmettir.^[3]

Ayrıca imânî birlik, kalplerin birliğini istediği gibi, itikadî birlik dahi toplumsal birliği gerekli kılar.^[4]

3. Medresetüzzehra

Said Nursî'ye göre, vicdanın ziyası din ilimleri, aklın ışığı ise fen ilimleridir. İkisinin bir araya gelmesiyle hakikat görünür ve bu iki kanat ile talebenin gayreti uçuşa geçer. Ayrıldıkları zaman ise birincisinde taassup, ikincisinde ise hile ve şüphe doğar.^[5]

Medresetüzzehra'nın belki de temelini teşkil eden bu yaklaşım, Bediüzzaman'ın bu hedefini maddi ve manevi sahada hep canlı tutmuştur.

İslam âleminin ve onun sosyal hayatının içerisinde beliren ihtilaf tohumlarının izalesinin yolu olarak hep Medresetüzzehra'yı gören Bediüzzaman; cahillik, fakirlik ve ihtilafî düşman olarak kabul edip, bu düşmana karşı manevi bir cihad aracı olarak sanat, marifet (eğitim) ve ittifak silahını kullanmak gerektiğini ifade etmiştir.^[6]

4. İttihâd-ı İslâm

[1] Bediüzzaman Said Nursî, Tarihçe-i Hayat, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, 2007, s. 81.

[2] Aynı eser, s. 226.

[3] Bediüzzaman Said Nursî, Kastamonu Lahikası, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, 2007, s. 104.

[4] Bediüzzaman Said Nursî, Mektubat, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, 2007, s. 444.

[5] Bediüzzaman Said Nursî, Münazarat (E.S.D.E.), Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, 2009, s. 291.

[6] Bediüzzaman Said Nursî, Divân-ı Harb-i Örfi (E.S.D.E.), Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, 2009, s. 123.

Bu çalışmamızın ana konusu olan ittihad-ı İslam, Said Nursî tarafından bu zamanın en büyük bir farz vazifesi olarak kabul edilmiştir.^[7]

Şimdi biz de ittihad-ı İslam konusunu ve akabinde ona mâni teşkil edebilecek unsurları incelemek istiyoruz.

I. İTTİHAD-I İSLAM

A. İttihad-ı İslam'ın Tarifi

Bediüzzaman Said Nursî İttihad-ı İslam'ı bütün inananlar arasında sabit, fikrî veya fiilî birlik ve beraberlik olarak görmüştür. Yoksa dar bir potansiyeli olan bir coğrafi alandaki, mesela İstanbul ve Anadolu'daki cemaati kastetmemiştir.^[8]

B. İttihad-ı İslam'ın Temelleri

İttihad-ı İslam'ı bu şekilde tarif eden Bediüzzaman, İttihad-ı İslam'ın temelleri konusunda da bize temel teşkil edecek fikirler beyan etmiştir.

Ona göre İttihad-ı İslam; birlik yönü Allah'ın teklifi, peyman ve yemini iman, müntesipleri bütün mü'minler, tüzüğü Hz. Muhammed'in sünneti, kanunu şeriatın emir ve yasakları,^[9] kılıcı kesin deliller, hedef ve maksadı Allah'ın adını ve davasını yüceltmek,^[10] merkezi Mekke ve Medine, dernek ve cemiyeti bütün medreseler, mescidler ve zaviyeler,^[11] fikirlerinin yayıcısı başta Kur'ân olmak üzere, onun tefsirleri, bütün İslamî kitaplar ve Allah'ın adını ve davasını yüceltmeyi (i'la-yı kelimetullah) hedef ve maksat yapan bütün dinî ve istikametli gazete ve dergiler,^[12] reisi Hz. Muhammed,^[13] meşrebi muhabbet^[14] olan bir birliktir.

İttihad-ı İslam'ın hücumu ve düşmanlığı ise gayr-i Müslimlere değil, ihtilaf, cehalet ve zaruretedir.^[15]

Yine ona göre, İttihad-ı İslam sürununun temeli hürriyettir.^[16] Çünkü asıl hakıyla hür olan mü'mindir. Âlemin yaratıcısına kul ve hizmetkâr olan halka zilletli bir tarzda tenezzül etmez. Demek ki, ne kadar imana kuvvet verilse, hürriyet de o kadar kuvvet bulur.^[17]

[7] Bediüzzaman Said Nursî, Makâlât (E.S.D.E.), Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, 2009, s. 67.

[8] Aynı eser, s. 70.

[9] Aynı eser, s. 70.

[10] Bediüzzaman Said Nursî, Tarihçe-i Hayat, s. 93.

[11] Bediüzzaman Said Nursî, Divan-ı Harb-i Örfî, s. 126.

[12] Bediüzzaman Said Nursî, Makâlât, s. 70.

[13] Bediüzzaman Said Nursî, Divân-ı Harb-i Örfî, s. 126.

[14] Bediüzzaman Said Nursî, Makâlât, s. 67.

[15] Aynı eser, s.67.

[16] Bediüzzaman Said Nursî, Münazarat, s. 240.

[17] Bediüzzaman Said Nursî, Makâlât, s. 73.

İttihad-ı İslam'ın hücumu ve düşmanlığı ise gayr-i Müslimlere değil, ihtilaf, cehalet ve zaruretedir.

*İttihad-ı
İslam'ın temelini
oluşturacak
önemli
unsurlardan birisi
de Türkiye olup,
Türkiyesiz bu
hedefe ulaşmak
mümkün değildir.*

İttihad-ı İslam Hz. Peygamber'in sünnetini hedef-i maksat yapmıştır^[18] ve bütün ehl-i imanı kapsamaktadır.^[19]

İttihad-ı İslam'da esas olan İslamiyet milliyetidir.^[20] Çünkü ittihad-ı İslam'da (ırkı ne olursa olsun) bütün Müslümanları birbirine kardeş ve maddi-manevi yardımcı yapma^[21] düşüncesi vardır. Zira Doğu'yu (Asya'yı) ayağa kaldıracak dindir^[22], ırkı esas alan milliyetçilik değildir ve azametli bahtsız bu kıtanın, talihsiz bu devletin değerli sahipsiz bu kavmin reçetesi İttihad-ı İslam'dır.^[23]

İttihad-ı İslam'ın temelini oluşturacak önemli unsurlardan birisi de Türkiye olup, Türkiyesiz bu hedefe ulaşmak mümkün değildir.^[24] Türkiye faktörünü de göz önüne alarak gerçekleştirilecek olan bu birliğin örneği ise Cemâhir-i Müttefikâ-i Amerika (ABD) gibi, Cemâhir-i Müttefikâ-i İslam (İBD)'dir. Bu ittifakı siyasi bir gözle görmeyen Bediüzzaman, İslam hakikatlerinin bütün siyasetin üstünde olduğunu burada da ifade etmiştir.^[25]

İttihad-ı İslam'ın temel taşlarından birisi de, bu hakikate hizmet eden nur talebeleri olup, onların ustası da Said Nursî'dir.^[26]

Yine İttihad-ı İslam'ın tahakkukunda İsevî ruhanileriyle ittifak edip, bu hedefe hizmet etme yolu da görünmektedir.^[27]

C. Neden İttihad-ı İslam

Hayatının ve hizmetinin gayelerinden birisi olarak İttihad-ı İslam'a ciddi önem veren Bediüzzaman'ın neden bu ittifak ve birlikte bu kadar ısrarcı olduğunu yine onun beyanlarından anlamaktayız.

Ona göre İslam'a sembol olmuş iş ve ibadetler (şeâir-i İslamiye)'in serbestiyeti ve muhafazası İttihad-ı İslam'la mümkündür.^[28]

Yine, komünistlik, masonluk, zındıklık, doğrudan doğruya anarşistliği netice verdiğinden dolayı, bu tahrip edici cereyanlara karşı Kur'an hakikatlerinin etrafındaki İttihad-ı İslam'la ancak dayanılabileceği düşüncesinin^[29] onu bu hedefe yönelttiğini görüyoruz.

[18] Aynı eser, s. 73.

[19] Aynı eser, s. 100.

[20] Bediüzzaman Said Nursî, Emirdağ Lahikası, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, 2007, s. 747.

[21] Aynı eser, s. 652.

[22] Bediüzzaman Said Nursî, Tarihçe-i Hayat, s. 221.

[23] Bediüzzaman Said Nursî, Mektubat, s. 793.

[24] Bediüzzaman Said Nursî, Tarihçe-i Hayat s. 1119.

[25] Aynı eser, s. 157.

[26] Aynı eser, s. 1121.

[27] Bediüzzaman Said Nursî, Sikke-i Tasdik-i Gaybi, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, 2007, s. 19.

[28] Bediüzzaman Said Nursî, Emirdağ Lahikası, s. 526.

[29] Aynı eser, s. 526.

Ona göre, bu zamanın en büyük tehlikesi olan zındıka, dinsizlik, anarşistlik ve materyalizme karşı tek çare Kur'ân hakikatlerine sarılmaktır. Bütün dünyada büyük tehlikeleri görülen bu musibet akımlara karşı hakiki kuvvet, sayıları şimdi 1.5-2 milyar olan Müslümanların Kur'ân hakikatlerine dayanmaları, uhuvvet-i İslamiye ile İttihad-ı İslam dairesinde kardeşlik kazanmalarıyla mümkündür.^[30]

Bu zamanın en büyük bir farz vazifesinin İttihad-ı İslam olduğunu vurgulayan Bediüzzaman, farzda riya olmayıp, onu yapmak gerektiği gibi, İttihad-ı İslam'ı da tahakkuk ettirmek gerekiyor^[31], görüşündedir.

Yine bu ittihadın hedef ve maksadı, âleme yayılmış şubeler ve merkezler hükmündeki İslamî cemaat, cemiyet ve mabedleri birbiri ile irtibatlandırmak, bir nurani silsile halinde medeniyet yolunda yücelme ve yükselme idealine arzu ve iştiağ uyandırmaktır.^[32]

D. İttihad-ı İslam'a Hizmetin Şartları

Her hedefe ulaşmanın kendine mahsus şartları olduğu gibi İttihad-ı İslam'a hizmetin ve bu hedefe ulaşmanın yolları da Bediüzzaman tarafından şu şekilde ifade edilmiştir:

- a) Kalplerin aydınlanması ve birbirine bağlanması. Yani kalplerin aynı hedef için çarpması,
- b) İslami faziletler üzerine bir yol takip etme, bir yola girme,
- c) Olmazsa olmaz şart olarak İslamiyet'i savunma ve müdafaa gayreti,
- d) Dünyayı hedef ve maksat yapmadan ahirete çalışmak ve rahatın terki,
- e) İhlas için şahsi menfaatleri terk edip, mü'minler arasında muhabbetin tesisi,
- f) İttihad-ı İslam'a hizmet ve bunun anlatılması (irşad),^[33]
- g) Fikirlerin kaynaşması (imtizac-ı efkar).^[34]

E. İttihad-ı İslam'ın Güzelliği ve Süsü

Yukarıda belirtilen şartlar çerçevesinde tahakkuk edecek olan İttihad-ı İslam'ın elbette güzel sonuçları olacak ve İslam toplumu bu güzellikten hissesini alacaktır. İşte bu güzellikler Bediüzzaman tarafından şu şekilde sıralanmıştır:

- a) Haya ve hamiyetten neş'et eden civanmerdâne hürmet,
- b) Hürmet ve merhametten tevellüt eden masumane tebessüm,

[30] Aynı eser, s. 576-577.

[31] Bediüzzaman Said Nursî, Makâlât, s. 67.

[32] Aynı eser, s. 67.

[33] Bediüzzaman Said Nursî, Münâzarât, s. 279.

[34] Aynı eser, s. 280.

*Müslümanların
Kur'ân
hakikatlerine
dayanmaları,
uhuvvet-i
İslamiye ile
İttihad-ı İslam
dairesinde
kardeşlik
kazanmalarıyla
mümkündür.*

Bediüzzaman Said Nursî bir taraftan İttihad-ı İslam'ın gerçekleşmesi ve onun güzel neticelerini beyan ederken, diğer taraftan da ona mâni olacak hal ve davranışları da bir ikaz niteliğinde ortaya koymuştur.

- c) Fesahat ve melahattan hasıl olan ruhani halavet,
- d) Aşk-ı şebabiden, şevk-i bahariden neş'et eden semâvî neşe,
- e) Hüzn-ü gurubîden, ferah-ı seheriden vücuda gelen melekûtî lezzet,
- f) Hüsn-ü mücerreden, cemal-i mücelladan tecelli eden mukaddes ziyetnin birbirleriyle imtizac etmesinden çıkacak levn-i nûranî.^[35]

Bu ifadelerden özetle; bir Müslümanın kalbinde başlatılacak olan sevgi, saygı, muhabbet, adalet, marifet, pozitif düşünce, karşılıkine saygı duyma vb. güzel hasletlerin hâlelenerek, önce İslam toplumunda canlanması ve bu güzel örneğin İslam toplumundan, tüm insanlığa yayılması ile İttihad-ı İslam'ın sadece Müslümanlara değil, tüm insanlığa bir kazanım oluşturabileceğini anlayabiliriz.

F. İttihad-ı İslam'ın Mânileri

Bediüzzaman Said Nursî bir taraftan İttihad-ı İslam'ın gerçekleşmesi ve onun güzel neticelerini beyan ederken, diğer taraftan da ona mâni olacak hal ve davranışları da bir ikaz niteliğinde ortaya koymuştur. Onlardan birkaç tanesini de;

- a) Tembellik,
- b) Nemelazımcılık,
- c) İslamiyet'in hakiki milliyetiyle gayrete gelmeme,^[36]
- d) Cehl,^[37] olarak sıralamıştır.

II. İHTİLAFI KÖRÜKLEYEN SEBEPLER

Telif etmiş olduğu Risale-i Nur külliyyatında İttihad-ı İslam'ı bütün yönleriyle ele alan ve insaniyetin ve İslam âleminin huzura kavuşmasının yolu ve reçetesi olduğunu beyan eden Bediüzzaman, bunun yanında ittihatlılığın (ihtilafın) sebeplerini de yine muhtelif eserlerinde tespit ederek açıklamıştır. Onlardan bazılarını şu şekilde sıralayabiliriz.

1. Şahsî Hataların Umuma Mâl Edilmesi

Bu durum suçun şahsiliği prensibine aykırı olduğu gibi, şahısta kalması gereken vebal ve sorumluluğu, o şahısla ilgili olan her şeye ve herkeşe teşmil etme hâlidir ki, Bediüzzaman, adalet-i mahza (tam adalet)'yü ifade eden "Hiçbir günahkar, başkasının günahını yüklenemez."^[38] ayetinin sırrına göre, bir müminde bulunan cani bir sıfat yüzünden, diğer masum

[35] Aynı eser, s. 281.

[36] Bediüzzaman Said Nursî, Hutbey-i Şamiye (E.S.D.E.), Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, 2009, s. 351.

[37] Bediüzzaman Said Nursî, Münazarât, s. 445.

[38] Fatır, 38/18.

sıfatlarını mahkum etmek hükmünde olan düşmanlık, kin bağlamak gibi hallerin hadsiz bir zulüm olduğunu beyan eder.^[39]

Özellikle bir mü'minin fena bir sıfatından darılıp, küsüp, o mü'minin akrabasına düşmanlığını yaymanın “Muhakkak ki insan çok zalimdir.”^[40] ayetine göre zulüm olduğunu ifade eder. Ona göre, hakikat nazarında düşmanlık ve şer sebebi olan fenalıklar, şer ve toprak gibi kesif olup, başkasına bulaşmaması ve yansımaması gerekir.^[41]

2. Kişinin Bir veya Birkaç Hatasıyla Bütün İyilik ve Güzelliklerinin Silinmesi

Bediüzzaman'a göre bu durum, şeytanın bir hilesi olup, insanın toplum hayatını bozmaktır. Zira bu halde, bir mü'minin bir günahı ile bütün sevapları örtülür. Şeytanın bu hilesini dinleyenler, o mü'mine düşmanlık ederler. Oysa haşirde Allah Teâlâ, mutlak adaletle büyük mizanında amelleri tartıp, hasenatı seyyiatına galibiyeti-mağlubiyeti noktasında hükmeylemektedir.^[42]

Yine ona göre bir gemide bir canı, dokuz masum bulunsa o gemi batırmayacağı gibi, dokuz canı, bir masum olsa yine hiçbir adalet kanunu ile o gemi batırılmaz. Batırılrsa zulüm olur. Bunun gibi Rabbanî bir hane ve ilahî bir gemi hükmünde olan bir mü'minin onlarca masum sıfatı varken, bir cânî sıfatı yüzünden ona düşmanlık edip kin beslemek de bir zulümdür.^[43]

3. Mezhep Farklılıklarının Su-i İstimali

Gerek itikadî, gerekse fıkhi farklılıklar İslam toplumu içerisinde zaman zaman problem teşkil etmiştir.

Özellikle itikadî mezheplerdeki görüş farklılıkları İslam toplumunu yaralayıcı bazı görüntülerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

Mesela Mu'tezile ilk çıktığı zamanlarda İslam'ın itikadî esaslarını savunma görevini üstlenmiş görünse de, zamanla gayesinden uzaklaşmış ve kendi görüşlerini zorla kabul ettirmeye kalkışmıştır.^[44]

Yine yüzyıllara dayanan Ehl-i Sünnet-Şia rekabeti İslam toplumunda kamplaşmalara sebep olmuştur.

Öncelikle şu tespiti yapmakta fayda var. Bediüzzaman Said Nursî fıkhi mezheplerle ilgili çok net ifadelerde bulunmuş ve aralarındaki görüş farklılıklarına hep müspet cihetten bakmış ve normal görmüştür.

*Yine ona göre bir
gemide bir canı,
dokuz masum
bulunsa o gemi
batırılmayacağı
gibi, dokuz canı,
bir masum olsa
yine hiçbir adalet
kanunu ile o
gemi batırılmaz.
Batırılrsa zulüm
olur.*

[39] Bediüzzaman Said Nursî, Mektubât, s. 445.

[40] İbrahim, 14/34.

[41] Bediüzzaman Said Nursî, Mektubât, s. 446.

[42] Bediüzzaman Said Nursî, Lem'alar, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, 2007, s. 240.

[43] Bediüzzaman Said Nursî, Mektubât, s. 443.

[44] Şerafeddin Gölcük, Süleyman Toprak, Kelam, Tekin Kitabevi, Konya, 1991, s. 47.

“Teferruatta bir derece ayrı ayrı mezheplere ihtiyaç kalmıştır, akvam-ı beşer tamamen bir seviyeye gelmediğinden ve bir tarz-ı hayat-ı içtimaiyede gitmediğinden, mezhepler çoğalmıştır.”

O, “Adalet namazında kıbleniz dört mezhep olsun. Ta ki namaz sahih ola. Zira hakaik-i meşrutiyetin sarahaten ve zımnen ve iznen dört mezhepten istihracının mümkün olduğunu dava ettim.^[45] derken de;

“Dört mezhep de haktır. Furuatta hak birden fazla olabilir.”^[46] görüşünü beyan ederken de;

“Teferruatta bir derece ayrı ayrı mezheplere ihtiyaç kalmıştır, akvam-ı beşer tamamen bir seviyeye gelmediğinden ve bir tarz-ı hayat-ı içtimaiyede gitmediğinden, mezhepler çoğalmıştır.”^[47] ifadelerini kullanırken de bu halin fitriliğine ve normalliğine dikkat çekmiştir.

Burada Bediüzzaman’ın dikkat çektiği ve mezhep ayırımını istibdâd-ı hissiyatın günahlarından saydığı bir husus var ki, o da;

a) Taassup,

b) Başkasının sapıklığına hükmetme,

c) Safsata^[48] unsurlarıdır.

Bu sıkıntının nasıl aşılacağını da;

a) Taassup yerine hak,

b) Safsata yerine bürhan,

c) Başkasının sapıklığına hükmetme yerine tevfik (Allah’ın yardımı), tatbik (uygun hale getirme) ve istişâre reçetesiyle göstermiştir.^[49]

İtikadî mezhep farklılıklarında ise Bediüzzaman Said Nursî; Risale-i Nur külliyyatının muhtelif yerlerinde Mutezile, Havaric, Cebriye, Vehhabilik gibi itikadî akımların yanlışlıklarını dile getirmekle beraber, onların ne kadar batıl da olsalar, içinde ukde-i hayatiyesi hükmünde bir hak, bir hakikat bulunduğunu; eğer âsârına ve neticelerine hükmeden hak ve hakikat ise ve menfi cihetleri, müspet cihetlerine mağlup ise, o mesleğin hak olduğunu ifade etmiştir.^[50]

Bediüzzaman Said Nursî’nin Ehl-i Sünnet-Şia rekabetine karşı yaptığı çağrı da eğer tatbik edilse yine bu problemi bitirecek bir nitelik taşımaktadır. O;

“Ey ehl-i Hak olan Ehl-i sünnet ve cemaat! ve Âl-i Beytin muhabbetini meslek kabul eden Aleviler! Çabuk bu mânâsız ve hakikatsiz, haksız, zararlı olan nizamı aranızdan kaldırınız. Yoksa, şimdiki kuvvetli bir surette hükmeyleyen zındıka cereyanı, birinizi diğeri aleyhinde alet edip, ezmesinde istimal edecek. Bunu mağlup ettikten sonra o âleti de kıracak. Siz ehl-i tevhid olduğunuzdan, uhuvveti ve ittihadı emreden yüzer esaslı rabıta-i

[45] Bediüzzaman Said Nursî, Hutbey-i Şâmiye, s. 124.

[46] Bediüzzaman Said Nursî, Sünühât (E.S.D.E.), Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, 2009, s. 483.

[47] Bediüzzaman Said Nursî, Sözlür, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, 2007, s. 787.

[48] Bediüzzaman Said Nursî, Muhakemât, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, 2007, s. 59.

[49] Aynı eser, s. 59-60.

[50] Bediüzzaman Said Nursî, Mektubât, s. 619.

kudsiye mabeyninizde varken, iftiraki iktiza eden cüz'i meseleleri bırakmak elzemdir.”^[51] diyerek 20. asrın başında İslam âlemine birlik-beraberlik çağrısını yapmıştır.

4. Cemaat, Tarikat, Meslek, Meşrep Farklılıkları

İslam toplumunda birtakım sıkıntılara sebep olan bu farklılıklar, bazı şartlar dahilinde aslında problem teşkil etmeyecek bir durumdur.

Nitekim Bediüzzaman Said Nursî bu konunun normal ve anormal çizgilerini ortaya koyarak bu konunun problem olmaktan çıkabileceğini beyan eder.

Ona göre; her şeyden önce mesleklerde ve meşreplerde ittihat (birlik-beraberlik) mümkün olmadığı gibi, caiz de değildir. Zira taklit yolunu açar ve “neme lazım, başkası düşünsün” sözünü söylettirir. Dolayısıyla dini cemaatler maksatta ittihat etmelidirler.^[52]

Ona göre ihtilaf iki türdür.

1. Müspet ihtilaf,

2. Menfi ihtilaf.

Müspet İhtilafı;

a) Herkes kendi mesleğinin tamir ve revacına çalışır. Yoksa başkasının tahrip ve iptaline değil,

b) Tarafgirlik (taraf tutma), eğer hak namına olsa, haklılara sığınılacak yer olur,

c) Hak namına, hakikat hesabına olan tesadüm-ü efkâr (fikirlerin çatışması), maksatta ve esasta ittifak ile beraber vesailde (araçlarda) ihtilaf eder, hakikatin her köşesini meydana çıkarıp, hakka ve hakikate hizmet eder, şeklinde anlamıştır.^[53]

Menfi ihtilafı ise;

a) Garazkarane (düşmanca) birbirinin tahribine çalışmak,

b) Düşmanca, nefis hesabına olan taraf tutma ki, haksızlara sığınılacak yer olur ve onlara dayanak noktası teşkil eder. Bu durumda düşmanca taraftarlık yapan bir adama şeytan gelse, onun fikrine yardım edip, taraftarlık gösterse, o adam o şeytana rahmet okuyacak, eğer karşı tarafa melek gibi bir adam gelse, ona lânet okuyacak derecede bir haksızlık gösterecek.

c) Taraftarcasına ve düşmanca, firavunlaşmış nefis-i emmare hesabına kendini beğenme, şöhreti seven bir tarzdaki tesadüm-ü efkârdan (fikirlerin

[51] Bediüzzaman Said Nursî, Lem'alar, s. 52.

[52] Bediüzzaman Said Nursî, Makâlât, s. 75.

[53] Bediüzzaman Said Nursî, Mektubât, s. 452.

İslam toplumunda birtakım sıkıntılara sebep olan bu farklılıklar, bazı şartlar dahilinde aslında problem teşkil etmeyecek bir durumdur.

çarpması) hakikat şimşegi değil, belki fitne ateşleri çıkar, şeklinde anlamıştır.^[54]

5. Menfi Milliyet (Irkçılık)

İttihad-ı İslam'a mâni teşkil eden en organize unsur belki de menfi tarzda kullanılan ırkçılık akımıdır. Bundan dolayı Bediüzzaman Said Nursî, muhtelif eserlerinde bu konuyu geniş bir şekilde ele almış, bütün yönleriyle nazarlara sunmuştur. Biz de bu konuyu onun eserlerinden istifade ederek ele almak istiyoruz.

III. MENFİ MİLLİYET

1. Milliyetçiliğin Kökeni Nedir?

a) Dessas (Hilekâr) Avrupa Zâlimleri

Ona göre milliyetçilik fikri bu asırda çok ileri gitmiştir. Özellikle dessas Avrupa zalimleri, bunu İslam âlemi içerisinde olumsuz bir sûrette uyandırıyorlar; ta ki parçalayıp onları yutsunlar.^[55]

Osmanlı unsuru bir blok olarak Avrupa'yı daima endişelendirmiş ve kendilerine göre birtakım tedbirler almaya sevk etmiştir. O dönemde onlarca etnik unsurdan meydana gelmiş olan bu yapıyı bozmanın çaresi olarak ırkî hassasiyetleri görmüşler ve bunu Osmanlı içerisinde çok iyi işleyerek parçalanmaya sebebiyet vermişlerdir. Neticede de asırlarca çaba gösterilerek tesis edilen kuvvetli bir ittifak kısa zamanda dağılmış ve maddi-manevî gücünü kaybetmiştir.

b) Şeytanın Telkini ve Ehl-i Dalaletin İlkaatı (Akıl Çelmesi)

Said Nursî, milliyetçiliğin bir kökeni olarak da, şeytanın telkinini ve ehl-i dalâletin akıl çelmesini görmüştür. Ona göre; şeytanın telkini ve ehl-i dalâletin ilkaatıyla kendisine hücum eden ve yüksek bürokraside bulunan dine muarız bir kısım insanlar, ona hizmetinde yardımcı olan talebe ve arkadaşlarını ırkî birtakım duygularını da tahrik ederek ondan uzaklaştırmaya çalışmışlardır.

Özellikle Bediüzzaman'ın Kürt unsurundan olduğu vurgusu işlenerek, Türk talebelerinin aklı karıştırılmaya çalışılmıştır.^[56]

Yine burada dikkat çeken bir husus daha var ki; Said Nursî bu konuyu Desise-i Şeytaniye (Şeytanın Hileleri) bahsinde işlemiştir.^[57] Nursî burada da menfi milliyetin kökeninde şeytanın rolünü göstermektedir.

c) Süfyanizm ve Deccalizm

[54] Aynı eser, s. 452.

[55] Aynı eser, s. 540.

[56] Aynı eser, s. 712.

[57] Bkz. Aynı eser, s. 712.

Bediüzzaman, “âhir zamanın Süfyan ve Deccal gibi nifak ve zındıka başına geçecek eşhas-ı müthişe-i muzırraları (zararlı dehşetli şahısları), İslam’ın ve beşerin hırs ve şikakından (ayrılıklarından) istifade ederek, az bir kuvvetle insanlığı karıştırır ve koca İslam âlemini esaret altına alır.”^[58] hadisinden hareketle menfi milliyetin bir ucunda da süfyanizm ve deccalizmin olduğunu vurgulamıştır.^[59]

Bediüzzaman bu hadis-i şerifi hatırlattıktan sonra da İslam âlemini şu şekilde uyardı:

“Ey ehl-i iman! zillet içerisinde esaret altına girmemek isterseniz, aklınızı başınıza alınız. İhtilafınızdan istifade eden zâlimlere karşı, mü’minler ancak kardeşler.”^[60] kutsi kalesine girip-sığınınız. Yoksa ne hayatınızı muhafaza, ne de hukukunuzu müdafaa edebilirsiniz.”^[61]

d) Frenkmeşrep (ikinci Avrupa’ya meftun) Münafıklar

Bediüzzaman Said Nursî, Avrupa’yı iki kısma ayırmıştır.

1. Hz. İsa’nın gerçek dininden aldığı feyz ile insanlığın toplum hayatına faydalı sanatları, adâlet ve hakkaniyete hizmet eden fen ve sanatları takip eden Avrupa.

2. Materyalizmin karanlığıyla, medeniyetin günahlarını iyilik olarak görüp, insanlığı sefahate ve dalalete sevk eden bozulmuş Avrupa.^[62]

İşte bu ikinci Avrupa’yı ve bu ikinci Avrupa’ya meftun olan Osmanlı içerisindeki hayranlarını ve tâbilerini yererek, milliyetçiliğin kökenini oluşturan unsurlar içerisinde dahil etmiştir.

Bundan sonra da İslam âlemine şu tarihi çağırışı yapmıştır.

“İşte ey ehl-i Kur’ân olan şu vatanın evlatları! Altı yüz sene değil, belki Abbasiler zamanından beri bin senedir Kur’ân-ı Hakîm’in bayraktarı olarak, bütün cihana karşı meydan okuyup, Kur’ân’ı ilan etmişsiniz. Milliyetinizi Kur’ân’a ve İslamiyet’e kal’a yaptınız. Bütün dünyayı susturdunuz, müthiş tehacümâtı defettiniz; ta, “Allah öyle bir topluluk getirecek ki, Allah onları sever, onlar da Allah’ı sever. Onlar mü’minlere karşı alçakgönüllü, kâfirlere karşı izzet sahibidirler ve Allah yolunda cihad ederler.”^[63] ayetine güzel bir mâsadak oldunuz. Şimdi Avrupa’nın ve frenkmeşrep münafıkların desiselerine uyup şu ayetin evvelindeki hitaba mâsadak olmaktan çekinmelisiniz ve korkmalısınız.”^[64]

[58] Hakim, Müstedrek, 5, 529-530; İbn-i Hibban, Sahih, 8:26.

[59] Bediüzzaman Said Nursî, Mektubât, s. 455.

[60] Hucurat, 49/10.

[61] Bediüzzaman Said Nursî, Mektubât, s. 455.

[62] Bediüzzaman Said Nursî, Lem’alar, s. 291.

[63] Maide, 5/54.

[64] Bediüzzaman Said Nursî, Mektubât, s. 543.

Bediüzzaman Said Nursî, Avrupa’yı iki kısma ayırmıştır.

1. Hz. İsa’nın gerçek dininden aldığı feyz ile insanlığın toplum hayatına faydalı sanatları, adâlet ve hakkaniyete hizmet eden fen ve sanatları takip eden Avrupa.

2. Materyalizmin karanlığıyla, medeniyetin günahlarını iyilik olarak görüp, insanlığı sefahate ve dalalete sevk eden bozulmuş Avrupa.

*Emeviler, gerek
Müslüman
olmadan, gerekse
Müslüman
olduktan sonra
sırf kendi
sülalelerinin
taassubuyla
hareket ederek,
günümüzde dahi
halledilemeyen acı
ve felaketlere yol
açtılar.*

2. Menfi Milliyetin Tanımı

Menfi milliyet, olumsuz, zararlı milliyetçilik olarak anlaşılabilir ve kendi milletinin diğer milletlerden üstün olduğunu, diğer milletlerle ilişkilerde bu fikre göre hareket etmek gerektiğini savunan görüş ve fikir olarak tanımlanabilir ki, buna ırkçılık da denmektedir.

İslamiyet ırkçılığa sıcak bakmaz ve ırkçılığı yasaklar. Bediüzzaman da menfi milliyet fikrinde;

- a) Zevk-i nefsanî (nefsin hoşlandığı bir zevk),
- b) Gafletkarâne bir lezzet,
- c) Şeametli (kötü-uğursuz) bir kuvvet,
- d) Zararlılık,
- e) Başkasını yutmakla beslenmek,
- f) Diğerlerine adâvet (düşmanlık) etmek,
- g) Daima müteyakkız (uyanık, dikkatli) olma halinin bulunduğunu^[65] beyan eder.

İttihada hizmet etmeyen bu anlayışın ona göre iki sonucu vardır:

1. Muhasamet (düşmanlık)
2. Keşmekeş (karışıklık, kavga, kargaşa, çekişme).^[66]

Bediüzzaman Said Nursî, yukarıda belirtilen hususlara örnek olarak da şu tarihi vakıaları gösterir.

“Evet, menfi milliyetin tarihçe pek çok zararları görülmüş, ezcümle Emeviler, bir parça fikr-i milliyeti siyasetlerine karıştırdıkları için, hem âlem-i İslamî küstürdüler, hem kendileri de çok felaketler çektiler.”^[67]

Nitekim Emeviler, gerek Müslüman olmadan, gerekse Müslüman olduktan sonra sırf kendi sülalelerinin taassubuyla hareket ederek, günümüzde dahi halledilemeyen acı ve felaketlere yol açtılar.

Bilindiği gibi kendi zamanında Hz. Peygamber’e değişik bahanelerle karşı çıkmış ve onunla muarazalar yapılmıştı. İşte bu bahanelerden bir tanesi de, onun kabilesi olan Haşimoğulları ile diğer kabileler arasında öteden beri süregelen rekabetlerdir.

Abdulmuttalib’in babası ve ondan sonra da Abdulmuttalip zamanında Kureyş’in liderliği Haşimoğullarında idi. Abdulmuttalib’in ölümünden sonra, Ebu Tâlib’in fakir olması ve Ebu Leheb’in de liyakatsiz görülmesi sebebiyle liderlik Ümeyyeoğullarına geçmiştir.^[68] Ümeyyeoğulları bundan

[65] Aynı eser, s. 540.

[66] Aynı eser, s. 540.

[67] Aynı eser, s. 541.

[68] M. Ali Kapar, Hz. Muhammed’in Müşriklerle Münasebeti, İlim Yayınları, İstanbul, 1987, s. 115.

sonra devamlı bu liderliği ellerinde tutmaya niyetli görünmüşlerdir. Bununla ilgili pek çok misal vardır.

Hız. Muhammed'e risalet görevi gelip, peygamberliğini açıklayınca, liderliği tekrar Haşimoğullarına kaptırma korkusu kendilerini saran Ümeyyeoğulları Hız. Peygamber'e en çok kötülüğü ve düşmanlığı yapan kabile olarak göze çarpmaktadır. Mesela; Bedir Muharebesi müstesna, Kureyş tarafından Müslümanlara düzenlenen her savaşın elebaşısı olarak Ebû Süfyan'ı görmekteyiz.^[69] Namaz esnasında Hız. Peygamber'in üstüne deve pisliği atan Ukbe b. Ebî Muayt Ümeyyeoğullarından idi.^[70]

Yine Hız. Peygamber'e eza ve cefada ön safta yer alan Hanzala b. Ebî Süfyan, Ukbe b. Ebî Muayt, Utbe ve kardeşi Şeybe hep Ümeyyeoğullarından idi.^[71] Bir defasında üç gece Hız. Peygamber'den gizlice Kuran dinleyen Ebu Cehil'e bu husustaki fikri sorulunca: "Biz Abdimenaf oğulları ile şeref ve mevkiyi paylaşamadık. Onlar ziyafet verirse, biz de veririz. Onlar cömertlik yaparsa, biz de yaparız. Onlarla at başı beraber olup, aynı seviyeye geldiğimiz anda, onlardan biri peygamberliğini ilan etti. Biz bu seviyeye ne zaman gelebiliriz. Bu yüzden onun peygamberliğine inanmam."^[72] şeklinde cevap vererek ne derece rekabet ve hased hisleriyle hareket ettiğini açığa çıkarmıştır.

Haşimoğullarına rekabette ileri giden bir diğer kabile de Mahzum kabilesidir. Mahzum kabilesinin reisi de Velid b. Muire'dir ki, onun Hız. Peygamber'e ve diğer Müslümanlara yaptığı sayısız eziyet ve hakaret İslam tarihinde unutulmayacak bir yere sahiptir. Onların da düşmanlığı aynı Ümeyyeoğulları gibi liderliği tekrar Haşimoğullarına kaptırma korkusundan ileri geliyordu.^[73]

Emevilerin iki yanlış tutumu vardı;

1. Arap olduğu halde diğer kabilelere karşı milliyetçi bir tutum (sülalecilik-akrabacılık),

2. Arap olmayan unsurlara karşı milliyetçi bir tutum (ırkçılık).

Birincisindeki yanlış tutum önce Hız. Ali ile Hız. Muaviye'nin Sıffin'de savaşmasına, Hız. Ali ile Hız. Aişe, Talha ve Zübeyr'in Cemel Vakası'nı yaşamasına, ilerleyen tarihlerde de Hız. Hasan ve Hız. Hüseyin'in şehit edilmesine sebep oldu ki, bütün bu olaylar uhuvvet-i İslamiyeye ve İttihad-ı İslam'a büyük darbe vurdu.

[69] Mevlana Şibli, Asr-ı Saadet, Terc: Ö.R. Doğrul, Teker Matbaası, İstanbul, 1973, C. I, s. 161.

[70] A. Himmet Berki, Osman Keskioglu, Hız. Muhammed, D.İ.B., Yayınları, Sayı: 67, Başbakanlık Basımevi, Ankara, 1978, s. 81.

[71] Kapar, a.g.e., s. 115.

[72] Berki-Keskioglu, a.g.e., s. 131.

[73] Aynı eser, s. 130.

Emevilerin iki yanlış tutumu vardı;

1. Arap olduğu halde diğer kabilelere karşı milliyetçi bir tutum (sülalecilik-akrabacılık),

2. Arap olmayan unsurlara karşı milliyetçi bir tutum (ırkçılık).

Bediüzzaman Said Nursî'nin örnek verdiği "Avrupa milletleri şu asırda unsuriyet fikrini çok ileri sürdükleri için, Fransız ve Alman'ın çok şeametli ebedî adavetlerinden başka harb-i umumideki hâdisât-ı müthişe dahi, menfi milliyetin nev-i beşere ne kadar zararlı olduğunu gösterdi." şeklindeki ifadeleri dikkat çekicidir.

İkinci yanlış tutumlarıyla, Arap olmayan unsurlara daima ikinci sınıf muamelesi yaptılar ki, bu da özellikle milli hisleri zaten müteheyyiç olan ve milli gururlarına çok önem veren^[74], başta İranlılar olmak üzere çeşitli kavimlerin mensuplarının İslam dünyasında tarih boyu birçok problem çıkarmasına neden oldu. Günümüze kadar gelen ve bütün sıcaklığıyla devam eden Sünni-Şia çatışmalarının temelini de bu tutum oluşturdu.

Yine bunun sonucunda;

- a) Uhuvvet-i İslamiye
- b) İttihad-ı İslam
- c) Ulûm-u İslamiye zarar gördü.

Sahih şia kaynaklarından Sünniler, sahih Sünni kaynaklardan da Şii-ler mahrum oldu. Belki de ulûm-u İslamiye tam manasıyla hükmünü icra edemedi.

Yine menfi milliyetin kötü sonuçlarından olarak, Abbasiler başa geçince, Emevilerin kendilerine yaptıkları bed muamelelerin intikamını çok kötü aldılar ve onlara çeşitli zulümler yaptılar.^[75]

Bediüzzaman Said Nursî'nin örnek verdiği "Avrupa milletleri şu asırda unsuriyet fikrini çok ileri sürdükleri için, Fransız ve Alman'ın çok şeametli ebedî adavetlerinden başka harb-i umumideki hâdisât-ı müthişe dahi, menfi milliyetin nev-i beşere ne kadar zararlı olduğunu gösterdi."^[76] şeklindeki ifadeleri dikkat çekicidir. Zira iki dünya savaşı milyonlarca insanın ölümüne neden olmuştur.

İslam âleminin zararına olan ve İttihad-ı İslam'ı olumsuz etkileyen ırkçılığa karşı onun;

"Cenuptan gelen Kur'ân nûru var; İslamiyet ziyası gelmiş; o içimizde vardır ve her yerde bulunur. İşte o dindaşlara adavet ise, dolayısıyla İslamiyet'e, Kur'ân'a dokunur. İslamiyet ve Kur'ân'a karşı adavet ise, bütün bu vatandaşların hayat-ı dünyeviye ve hayat-ı uhreviyesine bir nevi adavettir. Hamiyet namına, hayat-ı içtimaiyeye hizmet edeyim diye, iki hayatın temel taşlarını harap etmek, hamiyet değil, hamâkattır!"^[77] ifadeleri aslında birçok hususun özeti mahiyetindedir.

Menfi milliyetin hiçbir şekilde İslam toplumunda olamayacağını ise onun;

[74] Bediüzzaman Said Nursî, Mektubât, s. 93.

[75] Ali Aksu, "Emevilerin Abbasiler Tarafından Soykırımı Uğratılması ve Ebu'l-Abbas'ın Bu Soykırımıdaki Rolü", Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, No: 1161, 1999. S,2-7.

[76] Bediüzzaman Said Nursî, Mektubât, s. 541.

[77] Aynı eser, s. 542.

“Mü'minlerde nifak ve şikak, kin ve adavete sebebiyet veren tarafgirlik ve inat ve hased;

- a) Hakikatçe,
 - b) Hikmetçe,
 - c) İnsaniyet-i Kübra olan İslamiyetçe,
 - d) Hayat-ı şahsiyece,
 - e) Hayat-ı İctimaiyece,
 - f) Hayat-ı maneviyece,
1. Çirkin ve merduttur.

2. Muzır ve zulümdür.

3. Hayat-ı beşer için zehirdir.”^[78] sözlerinden net bir şekilde anlamaktayız.

Bütün bunlardan sonra rahatlıkla diyebiliriz ki, menfi milliyet;

- a) Kur'ân'a ve Kur'ân medeniyetine,
- b) İttihad-ı İslam'a
- c) İhlas'a

d) İttihad-ı İslam'ın önemli bir adımı olan Medresetüzzehra'ya doğrudan zarar vermektedir.

IV. MÜSBET MİLLİYET

Bediüzzaman Said Nursî'nin dikkat çektiği bir husus da, müsbet milliyettir ki; pozitif, olumlu, faydalı milliyet fikri; maddi ve manevi açılardan millet ve ülkesinin çıkarlarını önceleyen anlayıştır. Bu anlayışa olumlu bakan Said Nursî, bunun toplum hayatının dahilî ihtiyaçlarından ileri geldiğini^[79] ifade eder. Bu anlayışın kaynağı Kur'ân olup^[80], hedefinde;

1. Tearüf (tanışma)
2. Teavün (yardımlaşma)^[81]
3. Tesanüd (dayanışma)
4. Menfaatli bir kuvvet temini
5. Uhuvvet-i İslamiye (İslam kardeşliği)^[82] vardır.

Yoksa;

Bediüzzaman Said Nursî'nin dikkat çektiği bir husus da, müsbet milliyettir ki; pozitif, olumlu, faydalı milliyet fikri; maddi ve manevi açılardan millet ve ülkesinin çıkarlarını önceleyen anlayıştır.

[78] Aynı eser, s. 542.

[79] Aynı eser, s. 542.

[80] Hucurat, 49/10.

[81] Bediüzzaman Said Nursî, Mektubât, s. 538.

[82] Aynı eser, s. 542.

*İttihad-ı İslam
bütün inananların
arasında fikir ve
tatbikat olarak
meydana gelen
bir birliktir.
Müslümanların
ayrıntılarda ihtilaf
etseler de esasta
birlik olmaları
gerektiğini ifade
eder.*

- a) Birbirini kabul etmeme (tenâkür)
b) Karşılıklı düşmanlık (tehasum) yoktur.^[83]
Müsbet milliyette dikkat edilecek hususlar ise;

Müsbet milliyet;

1. İslamiyet'e hâdim (hizmetkâr) olmalı,
2. İslamiyet'e kal'a (kale) olmalı,
3. İslamiyet'e zırh olmalı,
4. İslamiyet'in yerine geçmemeli^[84] şeklinde sıralanmıştır.

Yine müsbet milliyette ölçü;

“Hakiki unsuriyete (ırka) değil; belki dil, din, vatan ilişkisine bakılacak. Eğer üçü bir ise, zaten kuvvetli bir millet, eğer biri noksan olursa tekrar milliyet dairesine dahildir.”^[85]

“Milletimiz de yalnız İslamiyettir. Zira Arab, Türk, Kürt, Arnavut, Çerkez ve Lazların en kuvvetli ve hakikatli bağları ve milliyetleri İslamiyetten başka bir şey değildir.”^[86]

“Milliyetimiz bir vücuttur. Ruhu İslamiyet, aklı Kur'ân ve imandır.”^[87] sözlerinde saklıdır, diyebiliriz.

Sonuç

İttihad-ı İslam bütün inananların arasında fikir ve tatbikat olarak meydana gelen bir birliktir. Müslümanların ayrıntılarda ihtilaf etseler de esasta birlik olmaları gerektiğini ifade eder.

Bu zamanın en büyük tehlikelerinden olan inançtan uzaklaşma, materyalizm, sekülerizm ve terörizmin tahrip edici etkisine ve komünizm, masonluk ve ateizm cereyanlarına karşı, sayısı iki milyarı aşan İslam âlemini muhafaza, İslam'ı sembolize eden unsurların (şeâiri İslamiye) serbestiyeti ve korunması İttihad-ı İslam'la mümkündür.

İttihad-ı İslam'ın hedefi ve maksadı; aleme yayılmış şubeler ve merkezler hükmündeki İslamî cemaat, cemiyet ve mabedleri birbiri ile irtibatlandırmak ve bir nûranî silsile halinde medeniyet yolunda yücelme ve yükselme idealine arzu ve iştihak uyandırmaktır.

İttihad-ı İslam'ın Nebvî bir yöntemle ele alınması gerekir. İttihad-ı İslam'ın soğuk ve içeriksiz politik bir slogan sathiliğinden çıkarılarak, içinin ahlak, fazilet ve hikmetle doldurulması gereklidir. Bu da canlı (yürüyen)

[83] Aynı eser, s. 538.

[84] Aynı eser, s. 542.

[85] Aynı eser, s. 547.

[86] Bediüzzaman Said Nursî, Makâlât, s. 69.

[87] Bediüzzaman Said Nursî, Münazarat, s. 270.

bir Kur'ân olan Hz. Muhammed'in sünnet-i seniyyesini ihya ve tatbik ile mümkündür.

İttihad-ı İslam cahillik, fakirlik ve ihtilafla mücadele eder. Çünkü bu üç unsur toplumu karıştıran ve bölen bir özelliğe sahiptir. Bunun yerine de sanat, eğitim ve birliği ikame eder.

İttihad-ı İslam'ın en önemli temelleri hürriyet, meşveret ve esaslarda ittifak etmektir.

İttihad-ı İslam'a hizmet; kalplerin irtibatı ve nurlandırılması, İslamî faziletlere sarılma, İslamiyet'e hizmet için gayret, dünyanın rahatını terk etme, ihlasla şahsî menfaatleri terk, iman ile herkese sevgi-saygı ve fikirlerin uyuşması ile olur.

İttihad-ı İslam'ın en önemli manileri ümitsizlik, doğruluğun ölmesi, düşmanlığa taraftarlık, Müslümanları birbirine bağlayan bağları bilmemek, istibdat, şahsi menfaati öne çıkarmak, tembellik, nemelazımcılık, gayretsizlik ve cahilliktir. Bütün bu engellere ümit, birlik ve dayanışma, doğruluğun hayat bulması, muhabbete taraftarlık, İslâmî hürriyet zemininde gerçek meşveret, toplumun menfaatini şahsi menfaatin üstünde tutmakla mukabele edilebilir.

İttihad-ı İslam'ın en önemli manilerinin başında menfi milliyet gelir. Menfi milliyet bir vücuda benzeyen İslam toplumu içerisinde canlanarak onu içten içe tüketen habis bir ur gibidir.

İttihad-ı İslam'a zarar vermeyecek, bilakis bu birliğe katkı sağlayabilecek müsbet milliyet ise dil, din, vatan birliğini esas alan bir anlayışı ifade eder. Bediüzzaman milliyet kavramı ile Müslüman olan bütün etnik unsurları kapsayan, ruhu İslamiyet, aklı Kur'ân ve iman olan İslamiyet milliyetini kastetmektedir.

Kaynakça

Aksu, Ali, "Emevilerin Abbasiler Tarafından Soykırımı Uğratılması ve Ebu'l-Abbas'ın Bu Soykırımındaki Rolü", Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, No: 1161, 1999.

Berki, A. Himmet, Keskioglu, Osman, *Hz. Muhammed*, D.İ.B., Yayınları, Sayı: 67, Başbakanlık Basımevi, Ankara, 1978.

Gölcük, Şerafeddin, Toprak, Süleyman, *Kelam*, Tekin Kitabevi, Konya, 1991.

Hakîm, Ebu Abdullah Muhammed b. Abdullah en-Nisaburi, *Müstedrek*.

İbn-i Hibban, Ebu Hatim Muhammed b. Hibban b. Ahmed el-Büsti, *Sahib*.

Kapar, M. Ali, *Hz. Muhammed'in Müşriklerle Münasebeti*, İlim Yayınları, İstanbul, 1987.

Mevlana Şibli, *Asr-ı Saadet*, Terc: Ö.R. Doğrul, Teker Matbaası, İstanbul, 1973, C. I.

İttihad-ı İslam cahillik, fakirlik ve ihtilafla mücadele eder. Çünkü bu üç unsur toplumu karıştıran ve bölen bir özelliğe sahiptir. Bunun yerine de sanat, eğitim ve birliği ikame eder.

-
- Nursî, Bediüzzaman Said, *Divân-ı Harb-i Örî* (E.S.D.E.), Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, 2009.
- Nursî, Bediüzzaman Said, *Emirdağ Lahikası*, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, 2007.
- Nursî, Bediüzzaman Said, *Hutbe-i Şamiye* (E.S.D.E.), Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, 2009.
- Nursî, Bediüzzaman Said, *Kastamonu Lahikası*, Yeni asya Neşriyat, İstanbul, 2007.
- Nursî, Bediüzzaman Said, *Lem'alar*, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, 2007.
- Nursî, Bediüzzaman Said, *Makâlât* (E.S.D.E.), Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, 2009.
- Nursî, Bediüzzaman Said, *Mektubat*, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, 2007.
- Nursî, Bediüzzaman Said, *Muhakemât*, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, 2007.
- Nursî, Bediüzzaman Said, *Münazarat* (E.S.D.E.), Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, 2009.
- Nursî, Bediüzzaman Said, *Sikke-i Tasdik-i Gaybi*, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, 2007.
- Nursî, Bediüzzaman Said, *Sözler*, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, 2007.
- Nursî, Bediüzzaman Said, *Sünubât* (E.S.D.E.), Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, 2009.
- Nursî, Bediüzzaman Said, *Tarihçe-i Hayat*, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, 2007.
- Taberi Tarihi*, C. 3. MEB Yayınları, İstanbul, 1991,

